

MESLEK HASTALIKLARI

Prof. Dr. Elçin YOLDAŞCAN
Prof. Dr. Mesut BAŞIBÜYÜK
Doç. Dr. Zeki OKUR

18.1 Tanımı, Önemi ve Epidemiyolojisi

Çalışan bir kişinin sağlık sorunları 3 grupta ele alınabilir. Bunlardan birincisi **genel sağlık sorunlarıdır**. Çalışan kişiler de toplumun diğer bireyleri gibi toplumdaki genel hastalıklara yakalanabilirler. Bu sağlık sorunlarının ortaya çıkmasında çalışma hayatının, belirli bir işte çalışıyor olmanın özel bir önemi yoktur.

Bir diğer grup ise doğrudan çalışma hayatında karşılaşılan faktörlerin etkisi ile meydana gelen, belirli bir işe özgü olmayan, ancak bazı işlerde çalışıyor olmanın bu hastalıkların ortaya çıkmasında bir miktar rol oynayabildiği sorunlardır ki bu grupta yer alan sağlık sorunlarına da **işle ilişkili hastalıklar** adı verilmektedir. Gerçekte işle ilişkili hastalıklar genellikle kronik ve dejeneratif hastalıklardır. Koroner kalp hastalığı, kronik bronşit, bazı kanserler, hipertansiyon, dejeneratif artrit gibi hastalıklar bu grupta yer alır.

Üçüncü grup olan **Meslek hastalıkları**, gerçekte seyrek olan sağlık sorunlarıdır. Bununla birlikte meslek hastalıkları çalışma hayatına özgü olan çok ciddi sonuçlanabilen sağlık sorunlarıdır. Bunun ötesinde meslek hastalıkları işyerinde yapılacak düzenlemelerle korunabilir olan sağlık sorunlarıdır. Bu yüzden iş sağlığı çalışmalarında meslek hastalıkları konusunun özel bir önemi vardır. İş yeri ortamında bulunan ve çalışan kişinin işini yaparken karşılaştığı bu etkenlere bağlı olarak ortaya çıkan hastalıklar "**Meslek hastalığı**" olarak bilinir. Meslek hastalıklarında hastalığa neden olan etken kişinin çalıştığı iş yerinde olduğu için bu hastalıklarda yapılan iş ile hastalık arasında nedensel bağlantı vardır.

Meslek hastalıklarına, yapılan işle ilgili maruziyetlerin başladığı ilk dönemlerden itibaren rastlanmaktadır. Kurşun (Pb) zehirlenmelerine Yunanlılar ve Romalılar'ın, Skorbüte Cenevizli, Portekiz ve İspanyol denizcilerin, kömür pnömokonyozuna Romanyalılar'ın ilk mesleki sağlık kayıtlarında rastlanır. İlk mesleki kanser, İngiltere'de baca işçilerinin is ve kurumla maruziyeti sonucu testis kanseri olarak tarihe geçmiştir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2015 yılı verilerine göre her yıl işle ilgili kaza ve hastalıklar sonucunda 3,2 milyondan fazla kişi hayatını kaybetmektedir. Ayrıca her yıl 160 milyon yeni meslek hastalığı vakası meydana gelmektedir. İşle ilgili hastalık ve ölümlerin yarattığı ekonomik yük ile verimlilik kaybı küresel GSYH'nin %4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 18.1 İş kazası ve meslek hastalıkları bildirimleri

Risk	Bildirim yükümlüsü	Bildirilen makam	Bildirim süresi	Bildirim şekli
İş kazası	İşveren	Yetkili kolluk kuvveti	Derhal	Bildirge doğrudan teslim edilir. E-posta ile veya taahhütlü posta ile gönderilir.
		SGK (SSGM)	Kazadan sonraki 3 işgünü içinde	
Meslek hastalığı	İşveren	SGK (SSGM)	Öğrenmeden sonra 3 işgünü içinde	

Meslek Hastalığı Sigortasından Sağlanan Haklar

A. Sigortalıya Yapılacak Yardımlar

1. Sağlık Yardımları
2. Parasal Yardımlar
 - a. Geçici İş Göremezlik Ödeneği
 - b. Sürekli İş Göremezlik Geliri

B. Sigortalının Ölümü Halinde Hak Sahiplerine Yapılan Parasal Yardımlar

- a. Cenaze Giderlerinin Ödenmesi
- b. Eş ve Çocuklara Gelir (Ölüm Geliri) Bağlanması
- c. Evlenme Ödeneği
- d. Sigortalının Ana ve Babasına Gelir (Ölüm Geliri) Bağlanması

Kaynaklar

1. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 16.06.2006, No 5510.
2. Bilir N, Yıldız AN. İş Sağlığı ve Güvenliği. Hacettepe Üniversitesi Yayını, 2. Baskı, Ankara, 2013; s:251-284.
3. Bilir N, Yıldız AN. İş Sağlığı ve Güvenliği. 1. Baskı. Ankara:Hacettepe Üniversitesi Yayını, 2004.
4. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği, 12 Mayıs 2010 R.G.No: 27579.
5. Güven, R., Dr., Editör:Prof. Dr. Nihat Özyardımcı, Mesleki Hastalıklar Kitabı, I.Bölüm, Mesleki Hastalıklara Giriş, 1-Mesleki Hastalıkların Tanımı, Tarihçesi, Epidemiyolojisi, Sayfa:3-61, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2007.
6. Bilir, N., Prof. Dr., İş Sağlığı Uygulama İlkeleri, İSG Dergisi, Yıl:1, Sayı:1, Mayıs-Haziran 2001, Sayfa:10-13
7. Topuzoğlu, İ., Prof. Dr., İş Sağlığında Temel Kavramlar ve Strateji, İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, Sayı:4, Yıl:1, Kasım- Aralık 2001
8. SGK İstatistikleri <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler> 2015.
9. ILO Meeting of Experts on the Revision of the List of Occupational Diseases, Recommendation No. 194, Geneva, 2010
10. Tanır F. İş Sağlığı ve Güvenliği Ders Notları, Ç.Ü. Halk Sağlığı AD., Adana, 2015.
11. ÇSGB. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. 30.06.2012.
12. Süzer A.N. Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, İstanbul, 2013. s:290.